

Şu insanlara hiçbir Şey çok değildir.

1942, Sait Faik

Buğunlerde, İstanbul nahiyelerinden birinde gecelerimi geçirmek mecburiyetindeyim. Saat dokuzdan sonra nahiyede müthiŐ bir karanlık, denizin içinden çıkar, etrafı doldurur. Nahiye derin bir uykuya dalar. Tam bu saatlerde insan arayan serin bir rüzgar, sessiz ve karanlık sokakları ve sahipsiz köpekleri, dostsuz kedileri bulur. Böylece sabahlara doğru giderdik.

Vaktiyle bir müteŐebbis Rum'un mazotla iŐleyen iki dinamosu nahiyeye bir elektrik verir, sarı, lgn bir "kuran-kontinü" insanları uzaktan, hayalen belli eder, ama Őeklen hiç belli etmez, çiftlerin kim olduğunu kimsecikler bilmezmiŐ. Şimdi belediye ile anlaŐamayan müteŐebbis, cereyanı kesmiŐ. Karanlık sokaklar sekiz otuzdan sonra nereye giderler, meçhul.

Nahiye sakinleri ise yalnız karılarını sever insanlar olduklarından evlerine kapanıyor, insana yarınki dalaverelerini pencere kenarlarında sigara içerek düŐünüyorlarmıŐ gibi geliyor.

Yalnız bazen çocukların paavralara gaz bulayıp karanlığı deldikleri ve deniz kenarlarında bu meŐalelerle korkunç kıskaçlı büyük pavuryaları topladıkları görülüyor. Sahil boyu evleri bu egzotik, garip ve Őairane manzarayı seyrederek, bir dereceye kadar uykularında ıŐık ve ses görüp iŐitiyorlar.

Nahiyede kolej tahsili yapmıŐ, Fransızca, İngilizce lisanlarını dili gibi bilen bir Türk hanımına bu uzayan ıŐıksız gecelerden bahsettiğim zaman 'Şu insanlara karanlık çok bile' dedi.

Pos bıyıklı Rum balıkçılar, çıplak bacaklı sıska çocuklar, gırtlakları bir karıŐ dıŐarıya fırlamıŐ Kürt hamallar, doksanlık Rum kadınları, ben, sen, posta mvezzii, o bakkal çırağı, hepimiz 'Şu insanlar'dandık. Ben hanımın yanında, öteki biraz uzakta, beriki manavın köŐesinde, güzel ve meyus bakkal çırağı yokuŐun ortasındaydı. MünakaŐa etmedim, neme lazım. Kadın nahiye müdürü ile senli benli konuŐur, erkeklere fikir, kadınlara nasihat verir.

O gün İstanbul'a indim. Şuracığa 'Tüneldeki Çocuk' müşahademi –o hanım için değil, ben ondan ümidimi kesmişim- yine tüneldeki çocuk için yazacağım. Tünele Beyoğlu tarafından bindik. Bu saatlerde bu taraftan aşağıya kalabalık yoktur. İkinci mevkideyiz. Bir köşede üç asker, beride bir ihtiyar kadın, yanbaşında gelini, daha ötede vapura yetişmekten mühim mühim bahseden bir Ermeni grubu, ben bir de o vardık. Ayaklarını oturduğu yerin altına mümkün olduğu kadar çekmişti. Ancak dikkat edilirse ayakkabısız olduğu fark edilebilirdi. Daha kalkmamıştı. Birinci mevkii ikinci mevkiden ayıran parmaklığın ve peronla yolcu vagonlarını ayıran parmaklığın otomatik demiri kapanıyor, yeni kalkıyordu. Sonra kapılar denizden bir balığın nefes alıp vermesini hatırlatan bir iç çekişiyile kapandılar. O, sağ elinin parmaklarını bükerek kulak memesinin altına koymuş, ağzı açtı. Öteki eli kirli, siyah, pis fakat tırnakları –derisinin koyu esmerliğinden olacak- bembeyaz, dizinin üstündeydi. Kalem gibi parmakları vardı. Siyah bir mintanın üstünde yağlıboya hissini veren, beyaz denemeyecek kadar açık renk bir takım desenler farkediliyordu. Sedef bir kopça, kirli ve incecik boynunu sıkımişti. Şimdi yüzündeyim. Basık bir burun, açık, hayretle açılmış sulu bir ağız, büyük, koyu kahverengi, insani denemeyecek kadar masum gözler, gözlerin beyazlarında da hayret. Saçları karmakarışık. Üstlerinde sigara külü var. Kapılar kapanınca, ben ayakta ve hemen onun yanındaydım, kafasını kaldırıp bana baktı. O zamana kadar ben vaziyetimi almıştım. Ciddi ciddi başka yerlere bakıyordum. Evvela gözlerini sonra kafasını indirdi. Ben yine kendisini dikizlemeye başladım. O kadar belirsiz ve o kadar içten zevkli bir gülüş dudağını, gözünü ve kaşını yalayıverdi ki...

Tünele binmek sevincini bu on iki yaşındaki çocukta bulabilmek hoş. Belki ben de ilk binişte sevinmişimdir. Birçok sevinen çocuklar da gördük. Ellerini çırpılmışlar: "Baba bak! Bak ne hoş!" demişlerdir.

Sevincimizi biz ne kadar belli etmiştik! Halbuki o bunu belli etmemeye çalışıyor. Aşağıya doğru, titreyerek, sallanarak gürültüyle ayrılıyor.

O, bu sefer karşıdaki madamla küçük çocuğu gözlüyor. Onlar ona bakmıyorlar bile. Biraz rahattır. Yine bana bakıyor. Ben gazeteme dalmış görünüyorum. şimdi büsbütün rahat. Fakat birşeyler, benim tarafımdan bir bakış sezmiş haliyle yine yanından, karanlığın içinden insanları, ışıkları ve cehennemi gürültüsüyle geçen öteki hattaki vagona karşı istediği gibi sevinemiyor. Yine o küçük gülüş, o minimini, bedbaht, masum, korkak gülüş. şimdi uzaktan, tünelin Galata tarafındaki kapısının yarımküresinin ağır ağır açılışını seyrediyoruz. O da, ben de. O minimini gülüş, eksilmeden devam ediyor. İşte öbür taraftayız. Küçük çocuğun yüzü soyulmuş bir taze badem gibi parladı. Esmer, adamakıllı esmer bir yüzde bütün bir aydınlık. Sanki yüzünü bir meşale ve bir çağlayan aynı zamanda yıkayıp aydınlatıyor. Fakat o kadar ani bir andı ki, anlayamadım. O büyük ışığın çocuğun içine doğru birdenbire çekildiğini ve yine deminki küçük tebessümün yerine yerleştiğini gördüm. Bu sefer o beni yakalamıştı. Kendisine baktığımı gördü. Yüzünden tebessüm uçup gitmişti. Yüzlerce, binlerce defa tünele binmiş bir adamın, hatta 'ya yıkılırsa' korkusuyla tünele mecburen binen adamın lakaydisi ve sıkıntısı üstüne çökmüştü. Kapılar gürültüyle açıldı. Küçük –yine onların da tırnakları bembeyaz-kalem bacaklarını sürüyerek giderken yine ona yetiştim. şimdi tünelin dışındaydık.

Evela, buraya nasıl ne çabuk geldiğine hayretini ifade eden açık ağzıyla iki kapıyı ve akşam kalabalığında Beyoğlu'na çıkan insanları seyretti. Evet, sanki ağzıyla seyretti. Sonra, büyük bir hazla yürüdü. Arkasından baktım. Pantolonunun geniş ve yırtık paçaları seviniyor, arkasının büyük dikişlerle dikilmiş ve alt tarafı tamamen sökülmüş yaması tünele oturmaktan memnun olduğunu söyler gibiydi.

Kara bacakları, kalabalığın içine karıştılar. Herşeyinden Edirnekapı'da kışın bir teneke evde ve yazın bir çadırda oturduğu anlaşılıyordu.

Tünelleri insanlar için yaptık. Yokuşlardan lahzada insanlar, yokuşları ani vahitte çıksınlar diye. Tünelin kayışı, tünele ilk defa bindiği zaman sevinen ve bu sevinci bile belli etmek istemeyen bir çocuk için yapılabilecek birşey.

“Eğer bugün biz tünel kayışı yapamıyorsak, bunun en büyük sebebi tünele ilk defa binen ve sevinen çocuğu sevmememizdir” demeyeceğim. O zaman hem kendimi methetmiş olurum hem de tünel kayışı yapabilecek bir iktidarda olduğum zehabı hasıl olur, müracaatlar vaki olur. Diyeceğim yalnız şu:

Şu insanlara hiçbir şey çok değil. Edirnekapı’da bu akşam bir ana bir çocuğun tünele nasıl bindiğinin hikayesini dinleyecek. Çocuk: ‘Kocaman gözlü bir adam bana baktı da iyice sevinemedim’ diyecek. Yabancılara gülemediği, beyaz dişlerini gösteremediği, duyduğu şeyleri, söyleyemediği şeyleri bu anaya söyleyecek. Onlar da tünele binmiş kadar sevinecekler.

1946.